

власне здоров'я. За допомогою всіх форм навчальної та позакласної роботи формується фундамент основ збереження життя та зміцнення здоров'я, учні навчаються життєвим вмінням і навичкам.

Під час інтерактивного навчання учень стає не об'єктом, а суб'єктом навчання, він відчуває себе активним учасником подій і власної освіти та розвитку. Це забезпечує внутрішню мотивацію навчання, що сприяє його ефективності. Завдяки ефекту новизни та оригінальності інтерактивних методів зростає цікавість учнів до процесу навчання, діти навчаються ефективній роботі в колективі [2].

Інтерактивні технології навчання при викладанні предмета «Основи здоров'я» сприятимуть кращому відпрацюванню та дотриманню певних моделей поведінки, які допоможуть зберегти та покращити власне здоров'я. Плідна, інтерактивна взаємодія вчителів та учнів забезпечить сталий результат у розвитку відповідального ставлення до цінностей життя та безпеки.

Список використаних джерел

1. Бірюкова І.В. Інтерактивні методи навчання на уроках основ здоров'я, 2009. <http://bit.do/fPb6J> (дата звернення: 02.03.2021).
2. Волкова Т.Т. Формування здорового способу життя на уроках основ здоров'я, 2014 URL: <https://tvolkova2014.wixsite.com/volkovatyana/services2> (дата звернення: 02.03.2021).
3. Кузьменкина Л.А. Интерактивное образование, 2006. URL: <http://io.nios.ru/articles2/87/interaktivnoe-obuchenie-eto-ne-stolko-priobretenie-znaniy-skolko-zakreplenie-i> (дата звернення: 02.03.2021).
4. Пометун О. І. Інтерактивні технології навчання: Наук.-метод. посібн..К.: А.С.К., 2004. – 192 с.
5. Толстых Н.Х. Интерактивные приемы школьного обучения, 2013. URL: <http://ikt-ekonomika.sch612.edusite.ru/statya.html> (дата звернення: 02.03.2021).

ПЕДАГОГІЧНІ АСПЕКТИ ТЕСТУВАННЯ ЗАГАЛЬНИХ НАВЧАЛЬНО-ПРАВНИЧИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ

Невельська-Гордєєва О. П.

кандидат філософських наук, доцент

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого
м. Харків, Україна

Упровадження тестів загальної навчальної правничої компетенції (ТЗНПК) для набору магістрантів за спеціальністю "Право" має багато переваг. Водночас специфічне формулювання тестових завдань вимагає педагогічних зусиль щодо їх реалізації. Запропоновані тести необхідно перевіряти на надійність і валідність.

Ключові слова: *тест загальної навчальної правничої компетенції, ТЗНПК, компетентність, тест, тестове завдання, валідність тесту.*

The introduction of the tests of general educational and legal competencies (TGELC) for the recruitment of students of Master degree in specialty "Law" has many advantages. However, the specific formulation of test tasks requires pedagogical efforts concerning the implementation of them. The proposed tests must be checked for reliability and validity.

Ключові слова: *test of general educational and legal competencies, TGELC, competence, test, test task, validity of test.*

Починаючи з 2017 року, в Україні введено новий вступний іспит до магістратури за спеціальністю «Право» – Тест загальних навчально-правових компетентностей («ТЗНПК»), який проходить шляхом зовнішнього незалежного оцінювання (у 2016 році тест проводився лише в деяких юридичних вишах для оцінки його результативності).

Тест складається з 30 питань, які поділені на 3 блоки: 12 запитань у першій секції «Критичне мислення», 9 – у другій «Аналітичне мислення» і 9 – у третій секції «Логічне мислення». На рішення завдань кожної секції відводиться 25 хвилин. Повертатися до завдань попередньої секції або раніше переходити до наступної – заборонено регламентом іспиту.

Оцінювання знань тестовим методом має певні переваги: швидка перевірка результатів, відсутність суб'єктивності у виставленні оцінок, сприяє розвитку мислення молоді, прискоренню та поглибленню ментальних процесів. Водночас логічний аналіз запропонованих тестових завдань розкриває як низку моментів, що суперечать психологічній теорії тестування, так і свідчать про сукупність факторів, які вимагають особливої підготовки абітурієнтів до магістратури.

I. Мислення людини багатопланове. Ще в початковій школі на уроках арифметики діти дізнаються, що завдання можна вирішити різними способами. Практичне завдання також вирішується різними способами: можна обійти яму, можна покласти дошку і пройти по ній. Але, коли ставиться тестове питання, то з усіх варіантів відповідей один, і тільки один, повинен бути істинним. Тому питання тесту потрібно сформулювати так, щоб респондент точно міг встановити критерій вибору.

Продемонструємо це на прикладі. Дається питання: з п'яти запропонованих міст – Мадрид, Гамбург, Токіо, Лондон, Туніс – необхідно викреслити зайве місто. Правильна відповідь за думкою складників тесту: Гамбург, тому що це єдине місто з 5 перерахованих, яке не є столицею.

Однак можна побачити й інші критерії рішення завдання: 4 міста є морськими портами, а одне місто – Мадрид – не має виходу до моря. Припустимо також викреслення Тунісу, тому що це місто розташоване в Африці, інші міста – у Євразії, до того ж це єдине місто із запропонованого списку, назва якого тотожне назві країни [1, с. 49].

Студенти спроможні знайти й інші критерії відбору: Токіо – місто, назва якого закінчується на голосну, інші назви на приголосні букви; у назві Токіо – три склади, а інші назви міст будуються з двох складів.

При перевірці результатів тесту вже немає можливості запитати в екзаменованих, який критерій вибору використовувався ними при виборі варіанта відповіді.

Припустимо, що респондент бачить не один, а кілька критеріїв вибору. Як йому в цьому випадку визначитися з правильною відповіддю, якщо питання не містить вказівки на те, який критерій взято за основу розробниками тесту. Отже, студенту необхідно вгадати, яка відповідь буде вважатися вірною з точки зору укладачів тесту. Пошук істинної відповіді замінюється ментальною діяльністю, спрямованою на рефлексію (рефлексія – термін, який у філософії означає «мислення про мислення») логіки укладачів тесту і вгадування відповіді, яку визначено вірною.

Так, питання 4 основного зошиту ТЗНПК 2020 року: «Ставлення автора тексту до плагіату найточніше означено в рядку: а) упереджене; б) песимістичне; в) іронічне; г) негативне; д) виважене». Треба зауважити, що автор наведеного на іспиті тексту про плагіат відноситься до останнього і негативно, і песимістично, при цьому викладає свої думки іронічно й зважено. Тому тільки варіант відповіді а безумовно не підходить, а от інші 4 варіанти цілком відповідають поставленому питанню, тому необхідно вгадати рішення упорядника тесту, бо розуміння «найбільш точного ставлення автора до плагіату» необхідно з'ясувати у самого автора, тому що всі нюанси відносин залишилися в самому тексті.

II. Низку питань сформульовано у формі, що невласлива для українського менталітету. Школа розвиває мислення учнів за алгоритмом: «чим відрізняються ці тексти?» або «що спільного в цих текстах?». Тест пропонує форму питання, яка сполучає в собі дві частини: «ми знаходимо підтвердження всіх позицій, окрім ...». Наприклад, питання 1 основного зошиту ТЗНПК 2020 року: «Автор у тексті різновидами інтертекстуальності називає все, окрім: а) алюзія; б) ремінісценція; в) плагіат; г) містифікація; д) цитата». Така нетипова для абітурієнтів структура питання вимагає більше часу на з'ясування та вирішення завдання.

III. У ТЗНПК вводяться питання, відповідь на які об'єктивно не представлені в текстах, про що в питаннях свідчать слова: «швидше за все», «можна припустити». Коли конкретна відповідь відсутня в тексті, то мислення респондентів активізується не стільки на пошук істини, скільки на рефлексію мислення розробників. Наприклад, питання 11 основного зошиту ТЗНПК 2018 року: «Автори текстів, найімовірніше, не зійшлися б у тому, що: а) є чимало прийомів маніпулювання поведінкою як окремої людини, так і значних мас людей; б) маніпуляції ЗМІ з громадською думкою – це завжди відгук на запити аудиторії; в) інтелектуальний рівень споживачів продуктів мас-медіа дуже часто доволі невисокий; г) інтерпретація реальності в ЗМІ здійснюється відповідно до політики самого засобу або його власника; д) мас-медіа своїм контентом примітивізують свідомість громадян».

IV. У тестах зустрічаються питання з помилковими відповідями, і якщо в основних тестах такі промахи виявляються і дискваліфікуються, то в додаткових тестах подібні огріхи можуть і не фіксуватися. Так, 27 питання додаткового зошиту ТЗНПК 2019 року: Слідчий: Провадження охоплює чотири епізоди правопорушень: X, Y, Z, V. За час слідства було встановлено коло підозрюваних,

кожен із яких був учасником принаймні одного із цих епізодів, і склад учасників кожного із цих епізодів. У результаті слідчих дій було також встановлено, що кожен підозрюваний, який був учасником принаймні одного з епізодів Y, Z, V, був ще й учасником епізоду X. Крім цього, було з'ясовано, що жоден підозрюваний, який не брав участі в епізоді Z, не був учасником епізоду V і що жоден з учасників епізоду Y не був учасником епізоду Z. Істинність якого з наведених нижче тверджень логічно випливає з інформації слідчого? А) Сума кількостей учасників епізоду Y, епізоду Z та епізоду V більша кількості учасників епізоду X. Б) Немає учасників епізоду X, які одночасно не були б учасниками щонайменше одного з епізодів Y, Z, V. В) Деякі підозрювані не були учасниками ні епізоду Y, ні епізоду V. Г) Кількість учасників епізоду V не менша за кількість учасників епізоду Y. Д) Жоден з учасників епізоду V не був учасником епізоду Y».

За протоколом – правильна відповідь Д. Однак, з точки зору логіки правильна відповідь відсутня. І ось чому. Складаємо категоричний силіогізм за першою фігурою:

1. Жоден підозрюваний, який не брав участі в епізоді Z, що не був учасником епізоду V.

2. Жоден з учасників епізоду Y не був учасником епізоду Z.

Згідно із загальними правилами категоричного силіогізму з двох заперечних зачинів висновок неможливий. Дійсно, V не має нічого спільного з Z; Y не має нічого спільного з Z. Але з цього зовсім не випливає, що обов'язково «жоден з учасників епізоду V не був учасником епізоду Y», бо 1) V може ототожнюватися з Y; 2) V може перетинатися з Y; 3) V може підпорядковуватися Y; 4) Y може підпорядковуватися V.

V. Зустрічаються неточності в змісті текстів. У 8 питанні додаткового зошита ТЗНПК серед варіантів відповідей вірним є такий: «У сформульованому ще давньогрецькими лікарями знаменитому девізі «Зціли!» закладено глибокий філософський зміст, який визначає роль медицини в суспільстві, а тому медики категорично проти передчасного припинення життя пацієнтів». Дійсно, цей варіант відповіді – вірний щодо питання, але найстаріший принцип медичної етики, який сформулював Гіппократ, звучить інакше: «Не нашкодь», або *primum non nocere* (дослівно: «перш за все – не нашкодь»). Девізу «Зціли» – не існує, з давнини девіз звучав так: «Лікарю! Зціли самого себе» [2, с. 65].

Список використаних джерел

1. Невельська-Гордєєва О. П. Логіко-методичні питання складання тестів загальної компетентності. Викладання логіки та перспективи її розвитку: матеріали VIII Міжнар. науково-практична конференція (Київ, 17-18 травня 2018 р). Київ, 2018. С. 49–50.

2. Voitenko Dmytro O., Kachurova Svitlana V., Nevelska-Hordieieva Olena P. Abstract thinking in law education in the context of introduction of the TGELC. Вісник Академії правових наук. 2019. Том 26. № 2. С. 59–73.